

Ferenczy Károly (1862-1917)

Dr. Weiner Adolfné képmása, 1907

Olaj, vászon, 110x100 cm
Jelezve balra fent: Ferenczy Károly

Proveniencia:

- egykor dr. Weiner Adolf, majd Boldizsár István tulajdonában

Kiállítva:

- M.I.É.N.K. második kiállítása, Nemzeti Szalon, Budapest, 1909. február–március, katalóguson kívül
- VIII. Esposizione Internazionale d'Arte della città di Venezia, 1909., katalógus: 14.
- Női arcképek kiállítása, Könyves Kálmán Szalon, Budapest, 1911. április, katalógus: 13.
- Ferenczy Károly emlékkiállítása, Múcsarnok, Budapest, 1922. január–február, katalógus: 74.
- Dr. Kováts László műgyűjteményének kiállítása, Szeged, Móra Ferenc Múzeum, 1974. március 31 – május 1., katalógus: 34.

Reprodukálva:

- A Ház, 1909, 61.
- Genthon István: Ferenczy Károly, Budapest, Képzőművészeti Alap, 1963¹, 102. kép;
- Corvina, 1979², 97. kép.

Kikiáltási ár: 7 500 000 Ft / € 30 000

Ferenczy Károly: Kettős arckép, 1908

Ferenczy és a modernizmus

Czóbel és társai Párizsból hazatérve, 1906-ban művészeti forradalmat generáltak Nagybányán a korabeli magyar ízlés számára ultramodern, fauve-os képekkel. Ferenczy ugyanebben az évben kezdte pedagógusi működését a fővárosi Minta-rajziskolában. Tekintélye még a neós nagybányai ifjak körében is oly nagy volt, hogy például a 23 éves Czigány Dezső, ugyanekkor ismét beiratkozva a Mintarajziskolába, mesterül Ferenczyt választotta. Rózsa Miklós a neves művészeti író, 1909-ben óvatos bírálattal illetve az újító törekvésektől tartózkodó mestert: „... *Ferenczy a maga fölényes, arisztokratikus exkluzivitásában nem elegyedik a művészeti harcokba s a hozzá szitók nagy, ifjú és tehetségben oly erős serege vezér nélkül lézeng a szélsőséges irányok szirtjei között. Pedig ha valakinek, úgy ennek a monumentális, ennek a hajlíthatatlan, erős, fegyelmezett és csodálatosan finom művész-egyéniségnek kellene néha-néha hátra is néznie, hogy jő-e utána új nemzedék, mely az ő nemes hagyományait megőrzi és tovább fejleszti, ahelyett, hogy áldozatul essék meg nem értett s ki nem forrott irányoknak.*” A modernizmus Magyarországot is elérő hullámzására Ferenczy első válasza – szinte kritikája – tehát az volt, hogy tanári állást vállalt a hazai művészképzés „fellegvárában”. S bár később részt vett a M.I.É.N.K. 1907-es, majd a Művészház 1909-es megalakításában, barátjához Réti Istvánhoz 1907 áprilisában írott levelében kifejtette, hogy: „... *én egész külön csoportnak nézem a Rippli–Gaugin-féle [sic!] embereket, akikről én a természethez közelebb álló, a természetet intímebben tisztelő embereket élesen megkülönböztetem...*” Ferenczy tehát kivonta magát a legmodernebb stílustörekvések hatása alól, de érdekes módon, ez a legcsekélyebb mértékben sem hátráltatta művészetének fejlesztésében. A művészeti kérdésekben kivételes tisztánlátásáról híres Kállai Ernő is csak 1940-ben, a modernizmus viharainak csöndesültével, Ferenczy emlékkiállításának kapcsán jutott arra a következtetésre, hogy: „*Szemléletünknek [...] szüksége volt a Cézanne–Matisse–Braque–Picasso vonal konstrukzív iskolájára, hogy Ferenczy művészetét átfogó jelentőségének fényében láthassuk. [...] Csak a fantázia messze távolba rugaszkodó, merész útjainak szellemi tapasztalatai tettek éretté bennünket, hogy Ferenczy vonzó festői felületei háttérben bölcs formaépítésének nemes szépségeit is felismerjük.*”

Ferenczy női portréi

Mint a művészről írott monográfiájában Genthon István megfogalmazta, Ferenczy „*munkásságából teljesen hiányzik a műkereskedelem számára készült gyors és felületes alkotás.*” E megállapítás érvényes az életműben jelentős helyet elfoglaló, megrendelésre készült portrékra is. 1906-tól Ferenczy már nemcsak a teleket, hanem tanári állásának következtében az év nagyobb részét Budapesten töltötte. Ekkortól sűrűsödnek meg életművében a vagyonos nagypolgári családok tagjait ábrázoló, megrendelésre készült képmások. Ezek közé tartozik Weiner Adolfné itt bemutatott 1907-es portréja is. Az 1909-ben itthon a M.I.É.N.K. második tárlatán, majd külföldön a Velencei Biennálén bemutatott arckép, egyik első darabja annak az 1906–1916 között született körülbelül tucatnyi alkotásnak, melyek Ferenczy baráti és ismeretségi körébe tartozó hölgyeket ábrázolnak. Gyönyörű sorozat kerekedik ki, ha végigtekintünk pl. Andreevits Melanie (1906), Weiner Adolfné (1907), Grünwald Vilmosné (1908), Bálint Zoltánné (1909), Weidinger Miksáné (1915), és Schuler Gusztávné (1916) portréin. A megrendelésre készült képmások esetében Ferenczy lélektani vizsgálódástól mentes, távolságtartó magatartása szembetűnő. Weiner Adolfné portréjának értékét is elsősorban a képi egyensúly, a választékos festésmód és kifinomult színválasztás összhangjában találjuk meg. A kevés szín rendkívüli gazdagságában vibráló felület egyik legbravúrosabb részlete a modell ezüstös szürke árnyalatokban pompázó öltözete és annak egyetlen díszeként kibomló fakórózsaszín virág harmónikus együtt rezdülése. A Vasárnapi Újság névtelen kritikusanak véleménye szerint, Ferenczy „*női arcképe [...] finom gyengédséggel az igazi költészet tiszta, érthető nyelvén szól hozzánk.*”

Rum Attila

